herpy

KOPPARÖDLOR

Iberian Worm Lizard

Blanus cinereus

Blanus cinereus är en benlös masködla från Iberiska halvön som lever hela livet under jorden i lös, mullrik jord och under stenar. Djuret är 15-25 cm från nos till kloak och har en ringdelad kropp, rundad nos och nästan blinda ögon. Arten lägger 1-2 ägg per år och kräver en djup, lätt fuktig botten, jämn värme underifrån och lugn och ro. Det finns bara lite kunskap om skötseln.

Familj: Blanidae Tidigare namn: *Amphisbaena cinerea; Blanus mariae*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**15-25 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Grävande**
Biotop	**Tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 30 × 30 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-3 ägg**
Kullar per år	**1**
Inkubation	**60-90 dagar** vid 22-26 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Blanus cinereus är en masködla i familjen Blanidae. Masködlor (Amphisbaenia) är benlösa, ormformade ödlor som är anpassade till ett liv under jorden. Kroppen är cylindrisk och långsträckt och täckt av fyrkantiga fjäll som ligger i regelbundna ringar, med 14-18 ringar på ryggen och 14-20 på buken. Det finns inga lemmar. Huvudet är litet, något avgränsat från kroppen och har en rundad nos, som används för att gräva. Synen är nästan obefintlig, ögonen ligger under huden, medan lukt- och hörselsinnet är väl utvecklade. Svansen är mycket kort. Arten har preanala porer. Grundfärgen varierar från violett till brun.

Hanarna blir upp till 25 cm från nos till kloak och honorna upp till 24 cm, men honorna mäter vanligen cirka 16 cm. Vikten är inte dokumenterad. Könen har inga tydliga yttre skillnader. Tungan är liten och kluven och används för att fånga upp doftämnen, och i munnen sitter en rad små, skarpa tänder. Djuren kommunicerar med doftspår som de lämnar i jorden.

Djuren i södra Portugal och Spanien beskrevs 2009 som en egen art, *Blanus mariae*, utifrån genetiska skillnader mellan två huvudlinjer, men räknas i dag åter till *B. cinereus*. Släktnamnet kommer av grekiskans blanos, "blind", och artnamnet av latinets cinis, "aska", efter färgen. Släktet skiljs från *Trogonophis* genom att *Blanus* har preanala porer och en längre svans som smalnar av mot spetsen.

Utbredning och livsmiljö

Blanus cinereus förekommer bara på Iberiska halvön: i Spanien, Portugal och Gibraltar, från havsnivå upp till cirka 1.800 m. Arten är talrikast mellan 200 och 700 m. Den saknas i den norra och nordöstra delen av halvön. Arten förekommer inte i Marocko.

> **Naturlig utbredning:** Spanien, Portugal och Gibraltar.

LIVSMILJÖ

Blanus cinereus lever under jorden i medelhavsskog av stenek, en, ek och tall, där jorden är lös, sandig och täckt av löv, och där det ligger spridda stenar. Djuret håller en jämn kroppstemperatur genom att flytta sig upp och ner i jorden och genom att välja stenar av olika tjocklek att ligga under.

Djuren är aktiva under stenar eller strax under ytan på våren och sommaren, och där det är varmt kan de vara aktiva från februari till november. De är mest aktiva på dagen, men kan också vara aktiva på natten på sommaren. De väljer lätt fuktig jord och undviker de blötaste markerna. Huden förlorar ovanligt lite vatten för ett kräldjur av den storleken, och vid torka söker djuren sig in under stenar, där jorden håller bättre på fukten.

Kosten är huvudsakligen insekter och insektslarver från lövskiktet, jorden och undersidan av stenar. *B. cinereus* tas av många rovdjur: ormar, andra kräldjur, däggdjur och fåglar.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Blanus cinereus*. Arten lever hela livet under jorden och ses nästan aldrig, så rekommendationerna bygger på livsmiljön och på korttidshållning av arten och av *Trogonophis wiegmanni* för forskning.

Ett enskilt djur eller ett par behöver ett terrarium på minst 40 × 30 × 30 cm (längd × bredd × höjd). Det viktigaste är botten: djuren ligger nergrävda nästan hela tiden, så botten avgör hur de mår. Gör en lös botten av kokosfiber, gärna blandad med sand, gödselfri jord och lite löv, som efterliknar den lösa, sandiga skogsbotten. 5 cm lös kokosfiber räcker för att djuren ska kunna ligga nergrävda, men 10-15 cm ger dem möjlighet att välja både värme och fukt.

Lägg en platt kakelplatta eller sten på cirka 15 × 15 cm ovanpå botten. Den motsvarar de stenar som djuren ligger under i naturen, och här värmer de sig och hittar föda. Använd bara ren jord utan gödsel och bekämpningsmedel. Terrariet ska ha ett tätt lock. Det behövs inga växter, grenar eller gömställen utöver plattan. Ta bort synlig spillning och foderrester, och byt botten om den blir sur eller får mögel.

TEMPERATUR

Djuren värmer sig genom att ligga nergrävda i uppvärmd jord, inte i ljusets värme. Botten ska vara 20-24 °C på dagen, något varmare i den ena änden än i den andra. Värm den underifrån med en värmekabel eller en värmematta under den ena änden av terrariet, styrd av en termostat. Mät bottnens temperatur med en givare i jorden och inte luftens.

En värmelampa ovanifrån torkar ut botten och används inte. På natten får temperaturen sjunka till 15-20 °C. Om en sval vinterperiod är nödvändig är inte dokumenterat.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Det är bottnens fukt som räknas, inte luftens. Botten ska vara svagt till måttligt fuktig, inte blöt: den ska kunna hålla en form när den pressas i handen, utan att klibba eller droppa. Spraya botten lätt med vatten varje dag. Det håller jorden fuktig och ger djuren dricksvatten. Gör en gradient, så att den ena änden är något fuktigare än den andra och djuren själva kan välja.

Djuren undviker de blötaste markerna. I en botten som torkar ut helt blir djuren stressade och går inte upp i vikt, men de återhämtar sig när botten blir fuktig igen. En botten som alltid är blöt ger mögel och hudproblem. En vattenskål är inte nödvändig. Luften i terrariet kan ligga på 50-70 % luftfuktighet.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Djuren ligger nergrävda och syns inte i ljuset. UVB är inte nödvändigt. Terrariet ska stå i ett rum med naturlig dygnsrytm, antingen med dagsljus från ett fönster (inte i direkt sol, där det snabbt blir för varmt) eller med belysning på en timer som följer årstiden.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Blanus cinereus äter insekter och insektslarver. Mjölmaskspuppor och -larver och små, nyligen avlivade syrsor, pudrade med ett multivitaminpulver, är lämpligt foder. Lägg föda under plattan tre gånger i veckan. Ta bort orörd föda efter ett dygn, så att den inte möglar.

Utfodringsmängden är inte dokumenterad; mängden anpassas efter om djuren håller sin vikt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Blanus cinereus ses sällan. Djuren ligger nergrävda och kommer bara fram under plattan. Det är normalt. Gräv inte efter djuren för att kontrollera dem: stress får dem att röra sig mindre och använda en mindre yta. Lyft plattan försiktigt för att se om föda har ätits upp. Arten är inte ett djur för hantering.

Djuren kan hållas enskilt eller som ett hane-hona-par. Håll inte två hanar ihop. Djuren lämnar doftspår i jorden, så botten byts sällan och bara delvis.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Åldern för könsmognad är inte dokumenterad. Könen har inga tydliga yttre skillnader. Könet bestäms säkert genom att låta hemipenis komma fram vid kloaken, vilket kräver erfarenhet, och det bör göras av en veterinär med erfarenhet av kräldjur.

PARNING

Arten förökar sig på våren från mars till juni, och parningen sker från april till maj. Mer är inte dokumenterat i fångenskap. Ett hane-hona-par kan hållas ihop hela året; vid sår eller tecken på stress skiljs djuren åt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger en gång per år 1-2 ägg, sällan 3, och lämnar dem i jorden. Äggen är långa och smala, cirka 34 × 6 mm. Ge honan en djup, lätt fuktig botten och lugn och ro, och gräv inte efter äggen. Antalet kullar i fångenskap är inte dokumenterat.

INKUBATION

Ruvningstid och -temperatur är inte dokumenterade. 60-90 dagar vid 22-26 °C är en uppskattning utifrån ägglägganде ödlor från samma klimat. Äggen ligger i fuktig jord och får inte torka ut.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Uppfödning i fångenskap är inte dokumenterad. Ungar ska ha samma botten, fukt och värme som de vuxna och små bytesdjur som hoppstjärtar och små mjölmaskar. Ungarna mäter cirka 8 cm från nos till kloak vid kläckningen.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns nästan ingen kunskap om sjukdomar hos arten i fångenskap. De problem som kan förväntas beror nästan alltid på uppställningen:

- Uttorkning och stress i en botten som är för torr, så att djuren inte går upp i vikt.
- Mögel och hudproblem i en botten som alltid är blöt.
- Skador från jord med rester av gödsel eller bekämpningsmedel.
- Brist på föda: djuren går inte upp i vikt om de inte hittar föda under plattan.

Djuren är svåra att observera. Håll uppsikt över om födan äts upp och om djuren kommer fram under plattan. Ett djur som ligger på ytan under längre tid är sjukt eller mår dåligt. Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.

Hela guiden med karta och uppdateringar: herpy.org/sv/kopparodlor/blanus-cinereus